

Landrapport fra Norge til KNS yrkeskonferanse Helsinki (10.)11. - 12. mars 2026

Utdanning / kompetansekrav

Helsearbeiderfaget er det største utdanningsprogrammet innen yrkesfag i Norge. I skoleåret 2023–2024 ble det utstedt 29 751 fag- og svennebrev totalt, hvorav 4 229 var fagbrev i helsearbeiderfaget. Dette tilsvarer en nedgang på 2,8 prosent sammenliknet med 2022–2023.

Fagbrev som helsefagarbeider kan oppnås gjennom flere løp. Den ordinære modellen består av to år i videregående skole etterfulgt av to års læretid i bedrift, og benyttes hovedsakelig av unge som går direkte fra grunnskolen. For elever som ikke får lærlingeplass finnes skolebaserte alternativer der opplæringen gjennomføres i skole, kombinert med praksis i virksomhet.

En betydelig andel tar fagbrev gjennom praksiskandidatordningen, som retter seg mot voksne med lang og relevant arbeidserfaring og forutsetter bestått tverrfaglig eksamen før fagprøve. I tillegg gir ordningen Fagbrev på jobb ansatte uten formell kompetanse mulighet til å ta fagbrev parallelt med ordinært arbeid.

Modulstrukturert fag- og yrkesopplæring er under innføring for voksne og bygger på at opplæringen deles inn i moduler som kan gjennomføres uavhengig av hverandre. Tidligere kompetanse og erfaring kan godkjennes, og opplæringsløpet tilpasses den enkeltes behov og livssituasjon. Målet er å gjøre det enklere å kombinere arbeid og utdanning, og dermed styrke tilgangen på faglært arbeidskraft.

Yrkesaktive

Helse- og sosialtjenestene er Norges største arbeidsgiver og om lag 600 000 mennesker, 1 av 5 sysselsatte, jobber i disse tjenestene. Dette er litt gamle tall (SSB 2022), men det finnes i overkant av 90 000 sysselsatte helsefagarbeidere, hvorav ca 72 000 jobber i helse og sosialtjenestene.

Nøyaktig tall på antall fagorganiserte helsefagarbeidere finnes ikke, men organisasjonsgraden i Norge ligger stabilt på rundt 50 % totalt og stabilt over 70% i offentlig sektor. Fagforbundet er suverent størst blant helsefagarbeidere, omsorgsarbeidere og hjelpepleiere med med 49 929 yrkesaktive, og totalt 89 674 medlemmer, pr. des. 2025. Det er knyttet en viss usikkerhet til tallene, da hvert enkelt medlem fyller inn yrkestittel – noen helsefagarbeidere har tittel miljøarbeider, fagarbeider, etc.

Arbeidssteder

Helsefagarbeidere, hjelpepleiere og omsorgsarbeidere er i dag å finne i både spesialist- og kommunehelsetjenesten. Kommunehelsetjenesten (primærhelsetjenesten) omfatter i Norge svært mye, men helsefagarbeidere finnes i både sykehjem, hjemmetenester, tilrettelagte botilbud og, i noen tilfeller, legekontor. I sykehus har det siden 80-tallet vært en markant nedgang i antall pleiere med fagutdanning, men trenden er nå forsiktig oppadgående. Flere helsefagarbeidere har sin læretid i sykehus og det har vært målrettede satsinger på lærlinger i sykehus fra nasjonalt nivå.

”De vanligste arbeidsplassene”, i betydning ”der man finner flest”, er stadig kommunale sykehjem og hjemmetjenester, men helsefagarbeiderne er på plass, eller på vei inn i, de fleste deler av både norsk

spesialist- og kommunehelsetjeneste. Det er pågående debatt omkring hva helsefagarbeiderne kan gjøre, men det er også klare nasjonale føringer på at deres kompetanse skal utnyttas bedre.

Arbeidet med oppgavdeling er hjemlet i flere nasjonale styringsdokumenter og i store, nasjonale prosjekter som Tørn.

Rekruttering

Rekruttering til helsefagarbeideryrket skjer både gjennom det ordinære utdanningsløpet i videregående skole og gjennom kvalifisering av voksne uten formell kompetanse som allerede er i arbeid. Ordninger som praksiskandidat, Fagbrev på jobb og modulstrukturert opplæring er sentrale virkemidler for å sikre tilstrekkelig tilgang på faglært personell.

I tillegg finnes nasjonale rekrutteringsprosjekter finansiert over statsbudsjettet og driftet av KS. «Menn i helse» retter seg mot menn utenfor arbeidslivet og tilbyr et strukturert og komprimert løp fram til fagbrev, kombinert med ytelser fra NAV. «Jobbvinner» er et nasjonalt prosjekt for rekruttering og stabilisering av helsepersonell i kommunene, med ulike tiltak for å styrke tilgangen på arbeidskraft. Fagforbundet rekrutterer medlemmer gjennom tillitsvalgte på arbeidsplassene, oppfølging av lærlinger og studenter, samt politisk og faglig arbeid for bedre lønns- og arbeidsvilkår.

Forbundet har et særlig ansvar for å inkludere unge arbeidstakere, studenter, lærlinger og ansatte i kvalifiseringsløp fram mot fagbrev.

Lovverk og normering

Norge har ingen nasjonale bemanningsnormer for helsefagarbeidere eller øvrig personell i helse- og omsorgstjenestene. Bemanningen fastsettes i hovedsak lokalt, basert på den enkelte pasientens eller brukerens behov. Der det finnes normer eller veiledende tall, er disse som regel utviklet på virksomhets- eller kommunenivå.

Lowerket stiller imidlertid tydelige krav til forsvarlighet. Helse- og omsorgstjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven fastslår at tjenestene som ytes skal være faglig forsvarlige. Arbeidsmiljøloven stiller samtidig krav om at arbeidsmiljøet skal være fullt forsvarlig og beskytte arbeidstakerne mot fysiske og psykiske belastninger.

Tilstrekkelig bemanning er en sentral forutsetning for både kvalitet i tjenestene og et forsvarlig arbeidsmiljø. For lav bemanning øker risikoen for belastningsskader, sykefravær og frafall fra yrket, og svekker samtidig pasientsikkerheten.

Med vennlig hilsen
FAGFORBUNDET

Oscar Aaslund Hovin
rådgiver

Ingvar Skjerve
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert.